

Bezpieczeństwo międzynarodowe

Konwersatorium-Wykłady,

Prowadzący: dr Kamila Pronińska, adiunkt

Email: k.proninska@uw.edu.pl

Dyżur: czwartek, godz. 18.30-20.00, sala 406

1. Bezpieczeństwo w teoriach stosunków międzynarodowych i rozwój *security studies*

- 1.1 Czynniki rozwoju badań nad bezpieczeństwem;
- 1.2 Ewolucja pojęcia bezpieczeństwa
  - a) *ujęcie negatywne-pozytywne*
  - b) *podzielność-niepodzielność*
  - c) *ujęcie przedmiotowe*
  - d) *ujęcie podmiotowe*
- 1.3 czynniki ewolucji pojęcia i odchodzenia od tradycyjnego rozumienia bezpieczeństwa;
- 1.4 istota zagrożeń bezpieczeństwa międzynarodowego
- 1.5 przyczyny braku bezpieczeństwa i teorie dotyczące gwarancji bezpieczeństwa
  - a) *w ujęciu neorealizmu politycznego i szkoły neoliberalnej*
  - b) *liberalizm instytucjonalny, współzależności, republikański*
- 1.6 Pojęcie *hard security*
- 1.7 Pojęcie *soft security*

2. Paradygmat bezpieczeństwa międzynarodowego po zimnej wojnie:

- 2.1 Porządek międzynarodowy i układ/y sił po zimnej wojnie;
- 2.2 Wpływ końca zimnej wojny na porządek międzynarodowy i bezpieczeństwo wg:
  - a) *Mearsheimer'a,*
  - b) *Fukuyamy,*
  - c) *T. Delpech*
- 2.3 Nowe problemy *security studies*;
- 2.4 Wpływ globalizacji, rewolucji naukowo-technologicznej, informacyjnej i rewolucji w dziedzinie wojskowości na ewolucję zakresu bezpieczeństwa:
  - a) *przedmiotowego*
  - b) *podmiotowego*
  - c) *przestrzennego*
  - d) *czasowego*
  - e) *zakresu środków*
  - f) *metod polityki bezpieczeństwa*
- 2.5 Ewolucja zagrożeń bezpieczeństwa – zagadnienie zagrożeń asymetrycznych i nie-militarnych
- 2.6 Współzależności i międzynarodowa integracja gospodarcza jako model kształtowania bezpieczeństwa

3. Szkoła kopenhaska:

- 3.2 Sekurytyzacja
- 3.3 Sektory bezpieczeństwa
- 3.4 Regionalne kompleksy bezpieczeństwa

4. Prawno-instytucjonalne ramy zapewniania bezpieczeństwa międzynarodowego:

- 4.1 Koncepcja równowagi sił (rola mocarstw w sferze bezpieczeństwa międzynarodowego)
- 4.2 Pojęcie międzynarodowych instytucji bezpieczeństwa
- 4.3 System bezpieczeństwa zbiorowego
- 4.4 Sojusze – teoria sojuszy i współczesna praktyka
- 4.5 Bezpieczeństwo kooperatywne; rozbrojenie, ograniczanie i kontrola zbrojeń
- 4.6 Współczesne międzynarodowe instytucje i systemy bezpieczeństwa
  - a) ONZ
  - b) NATO
  - c) ESDP
  - d) OBWE
- e) pozaeuropejskie systemy bezpieczeństwa (OPA, UA, ASEAN, ANZUS, Szow, WNP)
- 4.7 reżimy rozbrojeniowe, nie-proliferycyjne, CSBM (środki budowy zaufania i bezpieczeństwa)

5. Użycie siły na rzecz zachowania/przywrócenia bezpieczeństwa:

- 5.1 Zasady użycia siły w stosunkach międzynarodowych
- 5.2 Zakazy użycia siły (kształtowanie się *ius contra bellum* – od II konwencji haskiej do KNZ)
- 5.3 Stosowanie zasad KNZ (art. 2, rozdz. VI i rozdz. VII) i wyjątki od zasady zakazu groźby lub użycia siły przewidziane w KNZ i propozycje zmian zasad użycia siły określonych w Karcie w kontekście reformy ONZ
- 5.4 Definicja agresji (rezol. ZO 14.XII.1974 r.)
- 5.5 Interwencja zbrojna (art. 42) – praktyka
- 5.6 Rozwiązywanie konfliktów
  - *Agenda dla Pokoju*
  - *dyplomacja*
  - *prewencyjna*
  - *peace-making*
  - *peace-keeping*
  - *peace-building*
- 5.7 Wymuszanie pokoju
  - *peace-enforcing*
- 5.8 Operacje pokojowe – istota, funkcjonowanie, reforma
  - *operacje I generacji*
  - *operacje II generacji*
  - *operacje III generacji*

6. Bezpieczeństwo militarne:

- 6.1 Siła i potęga (*soft i hard* – J.Nye) w stosunkach międzynarodowych – podejście sektorowe i ilościowe
- 6.2 Światowe, regionalne i indywidualne wydatki na zbrojenia państw (dane *SIPRI Yearbook 2009*)
- 6.3 USA na tle reszty świata
- 6.4 Dylemat bezpieczeństwa
- 6.5 Produkcja i handel bronią (najwięksi eksporterzy i kierunki transferu uzbrojenie)
- 6.6 Potencjał nuklearny – kwestia nieproliferyacji, regiony współczesnych konfliktów zbrojnych
- 6.7 Ujęcie dynamiczne bezpieczeństwa militarnego – kształtowanie strategii bezpieczeństwa państw, tworzenie regionalnych instytucji bezpieczeństwa
- 6.8 Regiony współczesnych konfliktów zbrojnych i rozmieszczenie operacji pokojowych

7. Konflikty zbrojne we współczesnych stosunkach międzynarodowych:

- 7.1 Polemologia
- 7.2 Wojna a konflikt zbrojny w prawie międzynarodowym
- 7.3 Geografia konfliktów zbrojnych przed i po zimnej wojnie
- 7.4 Źródła i skutki konfliktów
- 7.5 Nowe zjawiska i trendy w konfliktach zbrojnych po zimnej wojnie – różnice między klasycznymi wojnami państwowymi a „nowymi wojnami” – pojęcie *low intensity war*,
- 7.6 Strategie asymetryzacji
- 7.7 Prywatyzacja i komercjalizacja wojny – PMC's (*private military companies*),
- 7.8 Konflikty surowcowe,
- 7.9 Problemy
  - *dzieci-żołnierzy*,
  - *uchodźstwa zewnętrznego*
  - *uchodźstwa wewnętrznego – IDP (internally displaced people)*;
- 7.10 Toffler – teoria trzech fal rozwoju (charakter konfliktu zbrojnego w zależności od kręgu);
- 7.11 Huntington – zderzenie cywilizacji;
- 7.12 Teoria wojny sprawiedliwej

8. Bezpieczeństwo ekonomiczne:

- 8.1 Definicje bezpieczeństwa ekonomicznego,
- 8.2 Rodzaje zagrożeń,
- 8.3 Zasady bezpieczeństwa ekonomicznego,
- 8.4 Problematyka sankcji gospodarczych i wojen gospodarczych;
- 8.5 Geoekonomika; spojrzenie na ład międzynarodowy przez pryzmat międzynarodowej ekonomii politycznej
- 8.6 (MEP)
  - *merkantylizm*,
  - *liberalizm*,
  - *marksizm (ujęcie alterglobalistyczne, piramida Wallersteina)*
- 8.7 powiązania bezpieczeństwa ekonomicznego i militarne

9. Bezpieczeństwo energetyczne:

- 9.1 Definicja i charakter zagrożeń bezpieczeństwa energetycznego
  - *polityczne*
  - *ekonomiczne*
  - *techniczne*
  - *geologiczne*
  - *asymetryczne*
- 9.2 Zasady bezpieczeństwa energetycznego;
- 9.3 Wymiar geostrategiczny bezpieczeństwa energetycznego (zapewnienie bezpieczeństwa) dostaw w czasach kryzysów energetycznych
- 9.4 Rola IEA (Międzynarodowej Agencji Energii)
- 9.5 Powiązania bezpieczeństwa energetycznego i militarne
- 9.6 Relacje importer-producent – zagadnienie zależności importowej
- 9.7 Zależności eksportowej, współzależności
- 9.8 Rywalizacja o surowce energetyczne

10. Bezpieczeństwo ekologiczne:

10.1 Definicja

10.2 Sekurytyzacja problemów ekologicznych w tym zmian klimatycznych

10.3 Zmiany klimatyczne – implikacje geopolityczne

10.4 Konsekwencje

- *ekologiczne*
- *polityczne*
- *ekonomiczne*
- *znaczenie dla bezpieczeństwa*

10.5 Rywalizacja o obszary arktyczne

10.6 Zagadnienie deficytu ekologicznego i wpływu zmian klimatycznych na powstawanie konfliktów zbrojnych (teorie grupy z Toronto Homera-Dixona, grupy z Zurychu Spillman'a, Oslo Gleditsch'a i Irvine R. Matthew)

10.7 Problem wody w SM i konfliktów o wodę

11. Bezpieczeństwo człowieka *Human security*:

11.1 koncepcja *freedom from fear*,

11.2 koncepcja *freedom from want*

11.3 znaczenie raportu *Human Development Report* z 1994r.

11.4 wymiary Human Security:

- ekonomiczny
- żywnościowy
- zdrowotny
- ekologiczny
- polityczny
- społeczny

11.5 koncepcje odpowiedzialności międzynarodowej

- zagadnienie „interwencji humanitarnej”
- koncepcja suwerenności jako odpowiedzialności i odpowiedzialności za ochronę (responsibility to protect – R2P)

11.6 Case: interwencja w Kosowie jako zaprzeczenie idei interwencji humanitarnej.

Przereadował Marek Kosiorek